

(1897–1956)

HALİL İBRAHİM ÇÖLLÜOĞLU

Risale-i Nur'da adı çokça geçen Milaslı Halil İbrahim Çöllüoğlu, 1897 yılında Milas'ta dünyaya gelmiş ve 1 Temmuz 1956'da vefat etmiştir. Milas Asrî Mezarlığına defnedilen Çöllüoğlu ağabeyin kabri, daha sonraları mezarlıkla beraber şehrin başka bir noktasına nakledilmiştir.

Halil İbrahim Çöllüoğlu, Padişah Sultan Abdülaziz devrinde babasının hancılık -bugünkü anlamda otelcilik- yaptığı aynı mekânda baba mesleğine devam etmiştir. Kendilerine ait olan bu tarihi hanın adı, soyadlarıyla bütünleşip 'Çöllüoğlu Hanı' olarak tanınmış, bilinmiş ve bu şekilde tarihe geçmiştir. Şimdi metruk halde bulunan bu Han, Milas Belediyesi tarafından istimlak edilmiş ve restore edilmeye başlanmıştır. 2008 yılında Şerafeddin Kartal ağabeyle beraber ziyaret ettiğimiz Milas'ta, Çöllüoğlu ağabeyin evlatlığı Sadi Özgen bey, bu tarihî Han'ı bizleri gezdirdi; Halil İbrahim ağabeyin handa dersane olarak kullandığı hususi odasını gösterdi, anlattı... Han'ın bolca fotoğraflarını çektik...

Milas'ta öz teyzem Havsa Özer'in damadı Hakkı Çöllüoğlu vardır. Merhum Hakkı eniştem Halil İbrahim Çöllüoğlu'nun yeğenidir. Bir Milâslı olarak, evimizle okuduğumuz ilkokulun yolu üzerinde bulunan Çöllüoğlu Han'ının önünden, ağabeyim Abdülkadir Özcan'la beraber neredeyse her gün geçtiğimiz halde, o yaşlarda uzaktan da olsa bu akrabalığın farkında olamamıştık. Dolayısıyla dünya gözüyle Halil İbrahim ağabeyi göremedik; belki de gördük, çocuk gözüyle fark edemedik...

Merhum Çöllüoğlu ağabeyin hiç çocuğu yoktu, evlâtlıkları vardı. Sadi Özgen, Çöllüoğlu ağabeyin kız evlatlığının oğludur. İlhan Yüksel de lise çağına kadar yanında büyümüş hem manevi evladıdır, hem de hanımının yeğenidir. Sadi Bey Çöllüoğlu ağabeyi çok fazla hatırlamıyor. 1929 doğumlu İlhan Bey ise manevi babasını çok iyi hatırlıyor. Kendisiyle evinde ayrı bir röportaj yaptım, sorular sordum... Anlatımı gelecek...

Rahmetli teyzem ve Çöllüoğlu ağabeyi tanıyan Milaslılardan ve bilhassa manevi evladı İlhan Yüksel'den kaydettiklerimin teyidini Risale-i Nur'dan ve hatıra sahibi ilgililerden aldım. Halil İbrahim Çöllüoğlu hakkında topladığım bilgiler şöyledir:

HALİL İBRAHİM ÇÖLLÜOĞLU'NUN RİSALE-İ NUR'U TANIMASI

İlme ve kitaba müştak bir zat olan Halil İbrahim Çöllüoğlu'nun Han'ına bir gün Isparta'dan bir müşteri gelir. Aslı Bitlis Adilcevazlı olan ve Bediüzzaman'ın "Âhîret kardeşim Âdilcevazlı Kürt Bekir Ağa" dediği ümmi fakat kutuplar derecesinde hizmetleri bulunan bu zat çerçi esnafıdır; yani köy ve pazarları dolaşarak ufak tefek tuhafiye eşyası satan seyyar bir satıcı... Heybesinde hep taşıdığı Risale-i Nur eserlerinden Han sahibi Halil İbrahim Çöllüoğlu'na birkaç parça bırakır... Bu kitaplardan birisinin 10. Söz Haşir Risalesi olduğu Bediüzzaman'ın Eskişehir'de mahkemeye karşı Halil İbrahim'i müdafaa için söylediği ifadelerinden anlaşılıyor.

İlme ve okumaya çok meraklı olan Halil İbrahim ağabey kitapları okuyunca adeta büyülenir. Hemen 'Han' içerisinde bir odayı kütüphane olarak tahsis eder ve hizmete başlar. Daha sonra da Barla'da bulunan Bediüzzaman hazretlerine bir ziyarette bulunur.

Milâs'ın Hacı İlyas Mahallesinde oturan Halil İbrahim Çöllüoğlu, Risale-i Nur'da isimleri geçen Mehmed İnce, Şefik Sarioğlu gibi yardımcılarıyla beraber yıllarca Milas'ta kahramanca hizmet etmiştir. Sonraki yıllarda, Risâle-i Nur'un manevi avukatı sıfatıyla meşhur olmuş, Aydın'ın Ortaklar Bucağından Ahmet Feyzi Kul ve Isparta kahramanlarından Mustafa Ezener ağabeylerin de Risâle-i Nur'u tanımasına vesile olmuştur...

BEDİÜZZAMAN'IN MÜDAFAASINDA ÇÖLLÜOĞLU

Aziz Üstad, 1935 Eskişehir ve 1943 Denizli hapisanelerinde yanında bulunan bu pek kıymetli talebesi Milâslı Halil İbrahim'den, Risale-i Nur'da sena ile çokça bahsediyor. Meselâ; Emirdağ Lâhikasında "**Milâslı Halil İbrahim, hakikaten Risale-i Nur'un demir gibi metin ve sarsılmaz bir şakirdidir. O kasaba onunla iftihar etmeli.**" (Em.L.59), "**Bu zât, Risale-i Nur'un çok eski ve çok sadık ve çok fedakâr bir şakirdidir**" (Em.L.99) diyor.

Çöllüoğlu ağabey, Risale-i Nur'u 1929 senelerinde, aslı Bitlis-Adilcevazlı olan, Hz. Üstad'ın memleketlisi ve "Âhîret kardeşim Âdilcevazlı Kürt Bekir Ağa" dediği zat vasıtasıyla tanımış ve 1931 veya 32 yıllarında Bediüzzaman hazretlerini Barla'da ziyaret etmiştir. Bu tarihler, Hz. Üstad'ın 1935'de Eskişehir Mahkemesine karşı talebeleri için yaptığı müdafaada şöyle geçmektedir:

"Hem ezcümle Milâslı Halil İbrahim; Bu adam altı-yedi sene evvel benim eski memleketli bir talebem vasıtasıyla bana karşı bir dostluk hissetmiş. Sonra bu üç-dört sene evvel kendi işi için Eğirdir'e gelip Barla'da beni gördü."

Aynı müdafaada Bekir Ağa'nın ismi şu şekilde zikredilmektedir:

"Çok yerden benden risaleler istiyorlar, yazacak adamım yok. Bekir sizi tercih edip gönderdi." Hz. Üstad bir sonraki paragrafta da Halil İbrahim Çöllüoğlu'nun Risaleleri ilk defa tanıma vesilesini mahkemeye karşı şöyle izah ediyor; "**Mesmuatıma göre, 'Onuncu Söz'ün şopoğrafla yazılmış tetimmesini 'Onuncu Söz' ile beraber yedi sene evvel hanına gelen bir yolcudan almıştır.**" Burada Hz. Bediüzzaman'ın bir yolcu dediği, adı geçen Bekir Ağa'dır. Çöllüoğlu ağabeyi tanıyan Milaslıların da nakilleri bu şekildedir, tam örtüşüyor...

Bediüzzaman hazretlerinin 1935 Eskişehir Müdafaası, Osmanlıca "27. Lem'a Eskişehir Mahkeme Müdafaa Risalesi" olarak yayınlamıştır...

ÜSTAD MİLASLI İBRAHİM'İ MÜDAFAA EDİYOR

1935 Eskişehir Mahkemesinde Üstad Bediüzzaman, Milâslı Halil İbrahim'i şöyle müdafaa ediyordu:

"Hem ezcümle Milâslı Halil İbrahim... Bu adam altı-yedi sene evvel benim eski memleketli bir talebem vasıtasıyla bana karşı bir dostluk hissetmiş. Sonra bu üç-dört sene evvel kendi işi için Eğirdir'e gelip Barla'da beni gördü. Hafız Bey ve Hacı Hüsnü gibi meb'uslara verdiğim ve gösterdiğim risalelerimden bir-iki tanesini vermiştim.

"Sonra bu adam Kur'ân'a ve imana fazla iştiyakı olduğundan, musırrane benden imanî eserler isteye isteye ve her bir fırsatta bana selâm ve tebrik mektupları samimî gönderdiğinden dayanamadım. Kendime mahsus yazdırdığım risaleleri ona göndermeye mecbur oldum. Fakat başkalarına göstermemek için üzerlerine 'Mahremdir' diye yazıyordum. Hattâ bir mektubunda onun ısrarına karşı kandırmak için 'Çok yerden benden risaleler istiyorlar, yazacak adamım yok. Bekir sizi tercih edip gönderdi.' Bu mektup da onun ısrarı üzerine bir kandırmaktan ibarettir. Şimdi ben kendi vicdanımla bu zatta iman ve Kur'ân'a karşı iştiyaktan başka bir his bulamadığımı ve benim gibi siyasetle hiç alâkası olmadığını ve benim mesleğimden hariç

entrikalara kapılmadığımı kanaatım geldiğinden, onu da hususî kardaş telâkkî ettim. Kendime has yazılarımı ona da gönderdim.

"İşte on sene zarfında Halil İbrahim gibi iki-üç dostuma hususî ve imanî risalelerimi göndermek elbette, hiçbir cihetle itiraz olamaz. Tesettür risalesi ise yanlışlıkla ona gitmiştir. Mesmuatıma göre, 'Onuncu Söz'ün şopoğrafla yazılmış tetimmesini 'Onuncu Söz' ile beraber yedi sene evvel hanına gelen bir yolcudan almıştır. İşte bu adamın benim hakkında tesbit edilmeyen suçundan ona hakikî birsuç ifraz edip ve onun suçundan İnce Mehmed gibi bazı adamlara hisse çıkarmak, elbette Eskişehir mahkemesi gibi kuvvetli hüsn-ü adaleti takip eden yüksek bir mahkeme bunu hoş görmez." (**Osmanlıca 27. Lem'a**)

Manevi Evladı İlhan Yüksel Anlatıyor:

Halil İbrahim Çöllüoğlu'nun manevi evladı İlhan Yüksel

1929 Milas doğumluyum. Elektrik Yüksek Mühendisiyim, 1954 İTÜ (İstanbul Teknik Üniversitesi) mezunuyum. Muhtelif kurumlara çalıştım, şimdi emekliyim. Bazen Milas'ta bazen de İzmir'de ikamet ederim...

Halil İbrahim Çöllüoğlu aslında benim eniştem oluyor, Halam Naciye Hanım'ın kocasıdır. Onların çocukları yoktu... Biz üç kardeşiz... Üçüncü kardeşim doğunca 5-6 yaşlarımda iken beni kucaklayıp evlerine manevi evlat olarak alıp götürdüler. O yaştan itibaren ilkokul-ortaokul son sınıfa kadar eniştem Halil İbrahim Çöllüoğlu ile beraberdim hep. Onların elinde, onların yanında büyüdüm. En az on sene kadar beraberdik... İTÜ'ye 1944'de gittim. Yalnız resmen onların üzerine geçmedim ben, onun için soyadım farklıdır. Manevi evlatlarıydım. Halam Naciye Hanım da dindar bir kadındı. Sadi Özgen; Halil İbrahim Çöllüoğlu'nun bir kız evlatlığı vardı, onun oğludur. Sadi'yi de üstüne almamıştı rahmetli.

TARİHİ ÇÖLLÜOĞLU HAN'I MİLAS'IN EN GÜZEL YERİNDEDİR

Ağa Camii'nin yakınında 1719-1720'da inşa edilen Çöllüoğlu Han metruk bir halde iken

Milas Belediyesi istimlâk edip restorasyona başladı

Eniştem Halil İbrahim Çöllüoğlu'nun evleri Milas'ın Hacılyas Mahallesindeydi. İşlettikleri Çöllüoğlu Han'ı ise şehrin merkezi bir noktasında, Belen Camiinin hemen yakınındadır. Bu han Abdülaziz Ağa tarafından Ağa Camisinin yakınında 1719-1720 tarihinde inşa ettirilmiş...

Çöllüoğlu Han'ı, babalarından iki kardeşe, Ali Çöllüoğlu ve Halil İbrahim Çöllüoğlu'na miras kalmıştı. Bu han kare şeklindedir. 1,5 duvarı ağabey Ali Çöllüoğlu'nun, 2,5 duvarı Halil İbrahim Çöllüoğlu'nundur. Yani yüzde 38'i birinin, yüzde 68'i diğerinin gibi... O Han'ın yeri tam on dönümdür. Her bir kenarı 100 metredir. Milas sıcak bir şehir olduğundan zenginler, ekâbir daima yukarılara çıkmıştır, dolayısıyla Çöllüoğlu Han'ının yeri Milas'ta çok önemlidir. Daha güzel yer yoktur Milas'ta. Belen Camiinin yanındadır Han. Han demek, hayvanlı yolcuların ikamet ettiği otel... Alt kata hayvanlar bağlanır, üst tarafta odalar vardır, orada müşteriler yatardı. Bu Han'ı Milas Belediyesi istimlâk ederek satın aldı. Eski eserleri koruma diye bir şeyler uydurup aldılar. Çocukluğumda bu Han'a çok giderdim. Bilhassa Milas'ın Salı Pazar'larında çok kalabalık olurdu Han. Müşteriler genellikle hayvanla gelirlerdi.

Rahmetli hoşsohbetti, her gün bir şeyler anlatırdı bize

Rahmetli eniştem Halil İbrahim Çöllüoğlu'nun Bediüzzaman'ı tanınması şöyle oluyor:

Bir rüya görmüş, bir meşale ile birini görmüş rüyasında. Rüyasını birisine açmış, Bediüzzaman'ı tarif etmişler, gördüğün o olabilir demişler. O sıralarda Han'ına Isparta'dan seyyar bir satıcı -çerçi- geliyor. Onun vasıtasıyla Risale-i Nur'u ve Bediüzzaman'ı tanıyor.

1935 yılında ilk defa Eskişehir'e mahkemeye gittiler, altı ay'a mahkûm oldular. Eskişehir'e hapis haneye giderlerken ben yanındaydım. Altı yaşındaydım ama gayet iyi hatırlıyorum.

1943 yılında tekrar Denizli'ye aldılar onu. Bir ihbar üzerine Milas'ta kimler var diye liste veriyorlar, toplayıp alıp gittiler hepsini. Ben bu baskın sırasında okuldaydım, eve geldiğimde halam olanları anlatı bana. Dokuz ay sonra bu sefer beraat ederek geri döndüler.

Rahmetli çok konuşkandı, hoşsohbetti, her gün bir şeyler anlatırdı bize. Dünyevî hırsı yoktu, Han'a çok müşteri gelsin de çok para kazanayım gibi bir hırsı yoktu. Baba olarak bize Bediüzzaman hocadan çok bahsedirdi, başka bir davranışı, zevki yoktu diyebilirim. O hale gelmişti ki, benimle konuşmak yerine şu eserleri yazın, çoğaltın derdi gelenlere.

Eniştem Çöllüoğlu, Bediüzzaman için canını verirdi. Bize devamlı Risale-i Nur okur anlatırdı. Fakat daha çok, 'okuyun' diye değil, 'yazın' diye haber gelirdi onlara. Habire yazar, yazar, yazar... Eski yazı tabii... Sonra onları Bediüzzaman'a gönderirdi. Yazısı da çirkindi, kim okurdu o yazıları bilmiyorum artık. Bana İTÜ'de okurken mektup yazardı, okuyamazdım. Bediüzzaman'dan mektup şeklinde gelirdi risaleler, onları bizden bile saklar, gizlerdi yani. Çok baskı vardı...

Rahmetli eniştem 1956'da ben askerde iken vefat etmişti, cenazesinde bulunamadım. Allah rahmet etsin... Şimdi duyuyoruz bütün dünya tanıyormuş onu...

AHMET FEYZİ KUL VE MİLASLI MEHMET İNCE

Ahmet Feyzi Kul diye çok önemli bir Risale-i Nur talebesi vardır, rahmetli ondan çok bahsedirdi. Denizli Hapishanedeki hatıralarından bahsedirdi bize. Ona kitabı ilk defa o vermiş herhalde.

Bir de; Milaslı Mehmet İnce vardı. Onun da çocuğu yoktu. Nüktedan, konuşkan, çok becerikliydi bir insandı o. Küçük bir dükkânı vardı, unculuk yapardı orada; un alıp satardı. Bir yazı yazardı matbaa gibi; matbaadan daha güzel yazardı, inci gibi yazardı, mükemmel bir yazısı vardı. Çöllüoğlu'yla beraber hapis yatmışlardı beraber.

Çöllüoğlu ağabeyin handaki odasında, kız evlâthğının oğlu Sadi Özgen Bey küçük turistik eşyalar satıyor

Halil İbrahim Çöllüoğlu ve eşi Naciye hanımın mezarları başında Şerafeddin Kartal